

Dohoda o ochrane európskych druhov netopierov

Stretnutie Vedeckého výboru dohody EUROBATS v apríli 2005 v Bratislave

Jednou z viacerých medzinárodných zmlúv zabezpečujúcich ochranu migrujúcich druhov v nadväznosti na ustanovenia Dohovoru o ochrane sťahovavých druhov voľne žijúcich živočíchov (Bonnský dohovor) je Dohoda o ochrane populácií európskych druhov netopierov (EUROBATS). Rezolúcia o jej vytvorení bola prijatá na zasadnutí Bonnského dohovoru v októbri roku 1985. Predovšetkým z iniciatívy Veľkej Británie bol po rokovaní a revíziách dokumentu 10. septembra 1991 v Ženeve podpísaný záverečný akt predstaviteľmi jedenásť európskych štátov. Dohoda nadobudla platnosť 16. januára 1994. Slovenská republika sa stala zmluvnou stranou dohody v auguste 1998. Doteraz (k 31. 12. 2007) dohodu podpísalo a ratifikovalo 31 z celkového počtu 48 areálových štátov. Depozitárom dohody je vláda Spojeného kráľovstva Veľkej Británie.

Prečo bolo potrebné prijatie ďalšej medzinárodnej zmluvy na úseku ochrany prírody?

Dôvodom prijatia dohody EUROBATS bola skutočnosť, že v mnohých európskych krajinách patria netopiere k silne ohrozeným druhom s klesajúcim trendom početnosti populácií. Netopiere patria medzi živočíšne skupiny, ktoré sú počas svojho života odkázané na určité špecifické typy stanovišť a jednotlivé druhy veľmi citlivo vnímajú všetky aktivity, ktoré sa na ich stanovištiach realizujú. Keďže vo väčšine prípadov ide o sťahovavé druhy, ktoré v priebehu roka prekonávajú často pomerne veľké vzdialenosti, pričom prekračujú hranice viacerých štátov, je nevyhnutné venovať im rovnakú pozornosť na regionál-

Uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*), foto: Roman Lehotský

celom svete, nie je reálne a ani možné, aby sa pri tak široko stanovenom predmete ochrany určil konkrétnejší systém ochrany jednotlivých zložiek biologickej diverzity, medzi ktoré patria napr. aj netopiere. Preto bolo potrebné zabezpečiť jednotný systém zberu informácií o všetkých možných rizikách, ktorým sú jednotlivé druhy netopierov vystavené počas svojho životného cyklu a zabezpečiť im dostatočnú ochranu na území celého areálu ich výskytu.

Čo je cieľom dohody EUROBATS?

Cieľom dohody EUROBATS je ochrana špecifickej „zložky“ biologickej diverzity – ochrana populácií netopierov, ktoré sú zaradené do prílohy č. 2 Bonnského dohovoru. Ide o druhy, ktoré nie sú bezprostredne ohrozené vyhynutím, avšak pre zachovanie priaznivého stavu početnosti ich populácií je odporúčané prijímať regionálne dohody, ktoré zavedú taký systém ich ochrany, aby sa v budúcnosti nestali ohrozenými druhmi. Predmetom ochrany je všetkých 45 druhov európskych netopierov, ktorých výskyt v Európe bol doposiaľ potvrdený. Keďže niektoré z európskych populácií netopierov využívajú počas svojho životného cyklu aj lokality, ktoré sa nachádzajú mimo európskeho kontinentu, boli medzi areálové štáty dohody EUROBATS zaradené aj niektoré mimo-európske štáty (Azerbajdžan, Arménsko, Gruzínsko). Dohoda EUROBATS sa nezameriava výhradne len na druhovú ochranu predmetných druhov netopierov, ale rovnakú dôležitosť kladie aj na ochranu ich stanovišť, vhodný manažment ľudských aktivít, výskum ich populácií, monitoring, výchovu a poskytovanie informácií.

Ktorým štátom je dohoda EUROBATS určená?

Dohoda EUROBATS je v súčasnosti jedna z najúspešnejších regionálnych medzinárodných dohôd, ktorá bola doposiaľ prijatá v zmysle článku IV Bonnského dohovoru. Oblasť záujmu dohody EUROBATS pokrýva celkové územia 48 areálových štátov z Európy, vrátane Azerbajdžanu, Arménska a Gruzínska. Do dnešného dňa dohodu podpísalo a ratifikovalo 31 areálových štátov (Albánsko, Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, Česká republika, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Gruzínsko, Holandsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxemburg, Macedónsko – BRJ, Maďarsko, Malta,

Moldavsko, Monako, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovenská republika, Slovinsko, Spolková republika Nemecko, Švédsko, Taliansko, Ukrajina a Veľká Británie).

Aké sú hlavné záväzky zmluvných strán, vyplývajúce z členstva v dohode EUROBATS?

Pre zmluvné strany vyplývajú tieto najdôležitejšie záväzky: zabráňovať úmyselnému zabíjaniu a chyteniu netopierov, chrániť kľúčové biotopy a úkryty netopierov, podporovať akcie verejnosti, s cieľom informovať o ohrození a význame netopierov v ekosystémoch, ustanoviť orgány pre ochranu netopierov, podporovať výskumné programy zamerané na ochranu druhov, ktoré sú v priamom ohrození a organizovať akcie nevyhnutné pre ich záchranu, kontrolovať používanie pesticidov škodlivých pre netopierov.

Legislatívne zabezpečenie plnenia záväzkov dohody EUROBATS v SR

Všetky druhy netopierov vyskytujúce sa na území Slovenskej republiky (v súčasnosti je z nášho územia známych 27 druhov) sú zaradené medzi chránené druhy živočíchov podľa vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane

Netopier obyčajný (*Myotis myotis*), foto: Roman Lehotský

prírody a krajiny. Medzi kľúčové biotopy a zimoviská netopierov patria predovšetkým podzemné úkryty - jaskyne. Všetky jaskyne sú podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny vyhlásené za prírodné pamiatky, prípadne národné prírodné pamiatky, v ktorých platia osobitné podmienky ochrany. Záväzky vyplývajúce z dohody EUROBATS sú plnené v gescii orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny a odborných organizácií ochrany prírody a krajiny. Významnú úlohu pri výskume, ochrane a práci s verejnosťou zohrávajú mimovládne organizácie zaoberajúce sa výskumom a ochranou netopierov.

Ďalšie informácie nájdete na: www.eurobats.org alebo na www.netopiere.sk.

Mgr. Peter Pilinský
MŽP SR

